

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

золота в шахтах Ордубада. Золотое месторождение было обнаружено в 2010 и 2011 годах в результате проведения компанией геологоразведочных работ на месторождениях «Пиязбаш» и «Агюрт» в Ордубаде.

Сегодня Азербайджан имеет торговый оборот с 152 странами мира на сумму 39,5 млрд.долл.США, где внешнеторговое сальдо составляет 22,6 млрд.долл.США, а рост нефтяного экспорта - 11,2% [9, стр.15].

Следовательно, за последние годы в нефтяном секторе прослеживается устойчивое развитие и созданная в 2011 году в этом секторе добавочная стоимость равна 24,4 млрд. манат, что составляет 47,6% ВВП страны. В то же время в 2011 году в нефтяной отрасли промышленности наблюдались положительные тенденции, где объём производства продукции увеличился на 11,1% [10, стр. 8].

Однако, несмотря на достигнутые успехи, конкурентоспособность производимой продукции в нефтяном секторе республики оставляет желать лучшего. Она должна соответствовать мировым стандартам и, в первую очередь, европейским и турецким стандартам ISO.

Важнейшей задачей современного этапа развития экономики Азербайджана является создание новых предприятий, коренная реконструкция действующих предприятий и в особенности ускорение создания предприятий, основанных на местном сырьё, на сельскохозяйственной продукции, в том числе на производстве и переработке бытовых отходов [11, стр.75].

Следует отметить, что максимальное и эффективное использование природного потенциала регионов страны даст толчок дальнейшему развитию нефтяной отрасли республики.

Однако, несмотря на достигнутые успехи, проблемы в развитии нефтяного сектора республики всё ещё остаются и требуют к себе пристального внимания и государственной поддержки.

Выводы. С целью обеспечения дальнейшего развития нефтяной отрасли, повышения конкурентоспособности её продукции и экспортоориентированности необходимо проведение работ по стандартизации и сертификации.

Усиление инновационной активности в нефтяной отрасли напрямую связано с совершенствованием законодательной базы и разработкой стимулирующего механизма в Азербайджанской Республике, с полной поддержкой экспорта и защитой внутреннего рынка. Параллельно с этим необходимо расширение научно-технических и конструкторских работ, принимая во внимание то, что усиление патентных работ является одним из важных факторов в деле развития промышленных предприятий. Осуществление и впредь внедрения работ в особенности по освоению новой продукции в отраслях нефтяного сектора.

С целью дальнейшего развития *химической промышленности* как одной из основных отраслей нефтяной промышленности считаем целесообразным нижеследующее:

- совершенствование отраслевой и территориальной структуры химической промышленности;
- модернизация действующих предприятий химической промышленности и расширение их деятельности;
- снижение зависимости от импорта химического сырья, материалов и готовой продукции;
- осуществление мер по замене старого оборудования новым, более производительным, и внедрение новой технологии;
- улучшение экологической обстановки и защита окружающей среды.

Ускорение развития *машиностроительной промышленности*, в особенности её подотраслей, не связанных с нефтью, связано с обеспечением производства конкурентоспособной продукции и поставки их на мировые рынки, и в этом направлении считаем целесообразным следующее:

- обеспечение машиностроительной промышленности новой технологией;
- осуществление диверсификации производства и организация маркетинговых услуг;
- повышение эффективности использования научно-технического потенциала;
- принятие государственных заказов на отдельные виды производимой продукции.

С целью дальнейшего развития *чёрной и цветной металлургии* в стране и организации эффективной деятельности её предприятий целесообразным считаем нижеследующее:

- проведение комплекса мер по организации производства конечной продукции в чёрной металлургии в соответствии с требованиями рынка и современными стандартами;
- расширение производства конечной продукции из алюминия и из цветных металлов в республике;
- стимулирование производства цветных металлов (золото, серебро, платина и др.);

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Надиров А.А. Вопросы развития экономики суверенного Азербайджана. Баку: Элм, 2001, 452 с.
2. Самед-заде З.А. Внешнеэкономические связи Азербайджана //Экономика и жизнь, 1991, №2, стр.3-8.
3. Нуриев А.Х. Комплексное совершенствование экономической и административно-территориальной структуры Азербайджанской Республики. Баку: Элм, 1991, 74 с.
4. Алиев А.Г. Мировая экономика: проблемы современной эпохи. Баку: Изд-во Экономического Университета, 2003, 455 с.
5. Гусейнов Т.А. Экономика промышленности. Баку: Азернешр, 2000.667 с.
- 6.Распоряжение Кабинета Министров Азербайджанской Республики «О плане мероприятий по стимулированию экспорта нефтяной продукции в Азербайджанской Республике в 2011-2013 гг.» , №40s от 08 февраля 2011 года.
7. Указ Президента Азербайджанской Республики «О создании в г. Баку Балаханского Промышленного Парка» и «О создании Сумгаитского Химического Промышленного Парка», № 548 от 21 декабря 2011 г.
- 8.Отчёт о деятельности Кабинета Министров Азербайджанской Республики в 2012 году. Баку: Кабинет Министров Азербайджанской Республики, 422 с.
- 9.Статистические показатели Азербайджана в 2011 г. Баку: Сяда, 2012, стр. 15, 25.
- 10.Прогнозные показатели и концепция по экономическому и социальному развитию Азербайджанской Республики в 2013 году и на будущие три года. Баку: Изд-во Милли Меджлиса Азербайджанской Республики, 2013, 100 с.
11. Государственный бюджет Азербайджанской Республики в 2012году. Баку: Изд-во «Милли Меджлиса Азербайджанской Республики», 2011, 113 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЄВРОРЕГІОНУ «ДОНБАС»

Таранич О.В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту Донецького національного університету

Таранич О.В. Особливості формування міжнародної конкурентоспроможності України в контексті інноваційного розвитку євро регіону «Донбас».

У статті розглянуто напрямки формування точок зростання промисловості України із впровадженням високотехнологічних виробництв. Визначено залежність України від сировинного експорту та необхідність розвитку високотехнологічних виробництв. Розглянуто світовий досвід впровадження високих технологій за рахунок венчурного підприємництва. Проведено порівняльний аналіз конкурентних переваг України з можливістю впровадження інноваційної стратегії наукоорієнтованого машинобудування. Обґрунтовано напрямки формування

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

міжнародної конкурентоспроможності України в контексті інноваційного розвитку євро регіону «Донбас» на прикладі створення транскордонного кластеру вугільного машинобудування.

Ключові слова: міжнародна конкурентоспроможність країн, інноваційний розвиток, трансграничне співробітництво, промислові кластери, стратегія інноваційного зростання.

Тараніч О.В. Особенности формирования международной конкурентоспособности Украины в контексте инновационного развития еврорегиона «Донбасс».

В статье рассмотрены направления формирования точек роста промышленности Украины с внедрением высокотехнологических производств. Определена зависимость от сырьевого экспорта и необходимость развития высокотехнологических производств. Рассмотрен мировой опыт внедрения высоких технологий за счет венчурного предпринимательства. Проведен сравнительный анализ конкурентных преимуществ Украины с возможностью внедрения инновационной стратегии научноориентированного машиностроения. Обоснованы направления формирования международной конкурентоспособности Украины в контексте инновационного развития еврорегиона «Донбасс» на примере создания трансграничного кластера угольного машиностроения.

Ключевые слова: международная конкурентоспособность стран, инновационное развитие, трансграничное сотрудничество, промышленные кластеры, стратегия инновационного роста.

Тараніч О.В. Peculiarities of formation of the international competitiveness of Ukraine in the context of innovative development of the Euroregion «Donbass».

The article considers the trends of forming points of the growth industry of Ukraine with the introduction of high-tech industries. Determined dependence on commodity exports and the need to develop high-tech industries. Considered the world experience of introduction of high technologies at the expense of venture entrepreneurship. A comparative analysis of competitive advantages of Ukraine with the possibility of implementation of the innovation strategy scientifically oriented engineering. Substantiated are the directions of formation of the international competitiveness of Ukraine in the context of innovative development of the Euroregion «Donbass» in the example of creating cross-border cluster coal machine building.

Key words: international competitiveness, innovative development, transboundary cooperation, industrial clusters, the strategy for innovation and growth.

Постановка проблеми. Розвиток трансграничного співробітництва України та Російської Федерації в контексті розвитку євро регіону «Донбас» є перспективним напрямком формування міжнародних економічних відносин обох країн та здійснення зовнішньої торгівлі в межах їх спеціалізації та встановлених коопераційних зв'язках. Такий цільовий підхід відповідає сучасним тенденціям розвитку світового ринку інноваційної продукції та забезпечує його сталий розвиток.

Інноваційна політика як євро регіону «Донбас», так і України в цілому повинна забезпечувати загальне зростання продуктивності праці з одночасним зниженням енергомісткості та матеріаломісткості виробництва для випуску й експорту капіталомісткої та наукомісткої продукції, що має підвищену додану вартість у порівнянні з сучасним експортом сировини та напівфабрикатів. Така політика повинна передбачати раціональне використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, широке впровадження сучасних досягнень НТП і провідних технологій управління бізнес-процесами. Наведені аспекти довгострокового розвитку цілком вписуються у профіль конкурентних відносин на внутрішньому та світовому ринках, щоб забезпечити конкурентоспроможне зростання галузі та присутність національної продукції на світовому ринку.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанням визначення міжнародної конкурентоспроможності країн присвячено наукові роботи таких відомих українських дослідників Я.Базилука, Я.Белінської, Б.Губського, Ю.Єханурова, Я.Жаліла, Ю.Козака, О.Павловської, І.Сіваченка.

Незважаючи на глибину наукових досліджень щодо формування міжнародної конкурентоспроможності країн на світовому ринку, визначення їх рейтингового рівня, в контексті розвитку високих технологій та подальшого поглиблення світового поділу праці існує необхідність виділення інноваційного аспекту формування міжнародної конкурентоспроможності країн, з яких останній дозволяє обґрунтувати технологічний розвиток машинобудування за п'ятим і шостим технологічними укладами та створити умови для відмови від сировинного експорту на користь зовнішньої торгівлі товарами з високим рівнем доданої вартості.

Мета роботи — визначити чинники створення точок зростання промисловості України із впровадженням високотехнологічних виробництв і надати обґрунтування напрямків формування міжнародної конкурентоспроможності України в контексті інноваційного розвитку євро регіону «Донбас».

Результати дослідження. Сучасною проблемою промислового комплексу України є висока залежність від енерговитратних технологій, за якими його було сформовано за часів СРСР. У теперішній час ресурсним забезпеченням стратегії конкурентоспроможності повинно бути наскрізне зниження енергомісткості добувної та обробної промисловості. Таким чином, буде забезпечене отримання високої доданої вартості зі збереженням планової прибутковості вздовж всього сировинно-технологічного ланцюгу її створення.

Аналогічно економічному експерименту у металургійному комплексі, що відбувався з 1999 до 2001 та створив умови для подальшого відтворювального й експортного розвитку національної металургії, саме уряд має розробити подібний механізм стимулювання розвитку машинобудівного комплексу. Проведення експерименту в металургійному комплексі довело його ефективність щодо використання внутрішніх резервів для інноваційного зростання. Країна повинна бути зацікавлена у сталому розвитку власного машинобудування як через забезпечення промисловості та населення продукцією, так і податкові відрахування від створених робочих місць (прибутковий податок з доходу працівників) і діяльності підприємств — податки з обороту та прибутку.

Найбільша додана вартість припадає на наукомістку продукцію машинобудування та таку, у якій втілені високі технології та передові здобутки НТП. Таке наукоорієнтоване машинобудування знаходиться у центрі уваги провідних країн, що часто визначає профіль та візирець всього світового ринку за даною товарною групою. В Україні такі галузі повинні виступати об'єктами національного стратегічного планування та сприяння їх розвитку на внутрішньому та зовнішньому ринках через стимулювання експорту, пільгове оподаткування, фінансування фундаментальних досліджень, патентний захист.

Вагомий внесок у створення національних програм стратегічного розвитку може бути наданий з боку галузевих й академічних вузів через виконання фундаментальних і прикладних досліджень щодо створення нових матеріалів і технологій виробництва, впровадження закордонного досвіду й управлінських технологій, систем і методів мотивації персоналу, дотримання безпеки праці, зростання продуктивності праці, управління якістю продукції, розробки та затвердження регіональних і національної стратегії розвитку машинобудівного комплексу, заходів з підтримки національного виробника.

В Україні не реалізований такий поширений засіб впровадження в виробництво наукомісткої продукції, як венчурне підприємництво за підтримки спеціальних стипендіальних програм, коли машинобудівні підприємства могли б оголошувати конкурси на створення нових продуктів і технологій із заданими властивостями та показниками продуктивності праці та підтримувати виконавців протягом декількох місяців. Після цього експертна комісія буде проводити оцінку перспективності роботи у даному напрямку, викупати та патентувати розробки. З іншого боку, експертна комісія може приймати розробки на комісію, оцінювати їх економічну ефективність, патентувати на користь винахідника та виставляти на аукціон серед українських машинобудівних підприємств. Переможці торгів матимуть можливість використовувати проривні технології, венчурні фонди та дослідники — продовжувати діяльність, а машинобудівні підприємства — отримувати додаткові прибутки від фінансування таких фондів, а також співпрацювати з окремими виконавцями наукових тем.

Таке поєднання активних і пасивних форм впровадження інновацій підвищуватиме конкурентоспроможність вітчизняних підприємств на внутрішньому та світовому ринках, а також буде загострювати конкуренцію всередині окремих галузевих ринків машинобудівної продукції як за рахунок інноваційного розвитку підприємств, так і виходу на ринок венчурних підприємств. Як свідчить світова практика, наступним рівнем підсилення міжнародної конкурентоспроможності машинобудівного комплексу України буде

**ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

створення асоціативних утворень у вигляді стратегічних альянсів чи кластерів. Обидві форми цих утворень мають такі спільні риси, як об'єднання юридично незалежних компаній на некорпоративній основі через спільне виконання функцій з освоєння світового ринку; і виконують роль підвищення власної конкурентоспроможності на світовому рівні шляхом включення у міжнародний поділ праці через спеціалізацію виробництва та встановлення високоефективних коопераційних зв'язків.

В якості джерел фінансування такого випереджального розвитку також можуть використовуватись власні кошти підприємств в умовах поточної амортизаційної політики або її перегляд урядом для стимулювання переозброєння національного виробництва. Також джерелом фінансування можуть бути кошти від публічного розміщення акцій підприємств на світових фондових біржах. Іншим шляхом отримання інвестиційних коштів можна вважати пільгове кредитування в межах державної стратегії розвитку машинобудівного комплексу чи залучення більш дешевих кредитних коштів на світовому ринку позик під державні гарантії. Ці кошти можуть спрямуватися також на поповнення обігових коштів, кредитування експорту, закупівлю обладнання, ліцензування продукції та атестування у міжнародних центрах стандартизації.

Тимчасове зниження податкових платежів чи встановлення спеціальних ставок можна вважати не тільки фінансовим інструментом для розвитку машинобудівного комплексу, так і комплексним стимулюючим засобом. Але зниження оподаткування машинобудівного комплексу має носити тимчасовий характер, щоб зберігалася раціональна структура інвестицій в економіку країни, а також носити цільовий характер — податкові пільги повинні надаватися підприємствам, що досягають помітних результатів у виробництві наукомісткої продукції (обсяг випуску, кількість нових моделей, кількість патентів й авторських прав, кількість втілених нових технологій і високотехнологічних процесів, у тому числі управлінських технологій з забезпечення мотивації, безпеки та продуктивності праці), у модернізації основних засобів (капітальний ремонт, модернізація обладнання, розширення станкового парку, у тому числі з числовим програмним керуванням), в енергозбереженні й екологізації виробництва.

Важливим являється стимулювання Україною експорту власної наукомісткої продукції вважається використання адміністративного ресурсу дипломатичного корпусу — сприяння прямих контактів через посольства, консульства, дипломатичні місії у наданні інформаційно-консультаційних послуг щодо наявності й обсягів незадоволеного попиту, особливостей митного та податкового законодавства, посередництва та перекладу в процесі проведення переговорів з потенційними контрагентами й урядами інших країн. В процесі урядових переговорів можливе визначення чи зміни розміру митних зборів, ліцензування та квотування експорту машинобудівної продукції з України чи імпорту сировини, напівфабрикатів, основних засобів, встановлення режиму експортного сприяння.

Також необхідно відмітити співпрацю з державними органами стандартизації та сертифікації у сприянні щодо реєстрації патентів й авторських свідоцтв на національному та світовому рівні, впровадженні національних і міжнародних стандартів якості, оформлення сертифікатів походження продукції.

Важливим засобом інвестиційної підтримки урядом України стратегії створення є забезпечення його сучасною технікою та прогресивними технологіями закордонного походження через створення пільгового режиму її імпорту.

Втілення цієї стратегії неможливе без системи підготовки кваліфікованих кадрів для різних рівнів управління та обов'язкового підвищення їх кваліфікації, профорієнтацію випускників усіх видів навчальних закладів від шкіл до вузів, забезпечення їх стажування під час навчання. Наприклад, підприємства можуть оголошувати конкурси серед учнівської молоді на розробку нових товарів і технологій, з наданням грантів на навчання чи грошовим винагородженням.

Також рекомендується впроваджувати системи управління якістю (шість сигм, гуртки якості, тотальний менеджмент якості) й управління запасами, щоб досягти японського ідеалу «точно в строк» для підвищення конкурентоспроможності підприємств і машинобудівного комплексу України.

Україна й її транзитний потенціал повинні включатися до світових економічних відносин через залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій для створення продукції ринкової новизни та просування її на ринках Європи й Азії. Таким чином, стратегія конкурентоспроможності машинобудівного комплексу України має національний і міжнародний характер. На національному рівні потрібно забезпечити стає функціонування машинобудівного комплексу на інноваційних засадах, в бік формування наукоорієнтованого капіталомісткого машинобудування для динамічного довгострокового розвитку всього комплексу взаємопов'язаних галузей промислової та непромислової сфери.

На міжнародному рівні стратегія формування конкурентоспроможності повинна зміцнювати позиції України в зовнішній торгівлі товарами та послугами, що мають високу додану вартість за рахунок наукової, капітальної складової та низької вартості трудових ресурсів. Наступним кроком має бути розвиток світової торгівлі послугами, щоб розвивати й підтримувати існуючу товарну пропозицію, а також виходити на світовий ринок з новими послугами. Також необхідно використовувати всі національні конкурентні переваги для формування дієвої інноваційної стратегії наукоорієнтованого машинобудування, що наведені на рисунку, а також враховувати всі загрози, щоб дія цих факторів істотним чином не вплинула на реалізацію стратегії.

<p align="center">СИЛА + МОЖЛИВОСТІ</p> <p>Сталий розвиток економіки, зростання ВВП. Висока кваліфікація та низька вартість робочої сили. Високі технології, що залишилися після СРСР. Забезпеченість тільки сировинними ресурсами. Транспортні коридори</p>	<p align="center">СИЛА + ПОГРОЗИ</p> <p>Прихована інфляція, що випереджає офіційний рівень. Неврівноваженість політичних сил, низька ефективність двовекторної інтеграції «схід-захід». Корупція в усіх ешелонах влади, рейдерство на парламентському рівні. Проблемне законодавство. Висока трудова міграція, демографічна криза, низький рівень життя</p>
<p align="center">СЛАБКІСТЬ + МОЖЛИВОСТІ</p> <p>Низький рівень впровадження нових технологій. Не визначено напрями концентрації технологічних зусиль. Повільне зростання продуктивності праці, створення нової продукції. Висока вартість енергоносіїв. Відсутність інвестицій в сільське господарство, рекреаційний комплекс</p>	<p align="center">СЛАБКІСТЬ + ПОГРОЗИ</p> <p>Проблемна соціальна структура: за відсутності середнього класу підвищений рівень. Руйнування державного сектору фундаментальних і прикладних досліджень. Відсутність інтелектуальної власності, піратство</p>

Вплив конкурентних переваг України на створення інноваційної стратегії наукоорієнтованого машинобудування

Серед економічних факторів, що формують сильні сторони національних конкурентних переваг і розкривають можливості їх подальшого розвитку, виділено сталий розвиток економіки України, зростання ВВП і зовнішньої торгівлі, доходів населення, відсутність товарного дефіциту та збалансованість товарної структури ринку.

Особливої уваги заслуговує геополітичне положення України між різними політичними силами та можливість отримання політичних дивідендів від участі у переговорних процесах цих двох сторін; а також особливе гео економічне положення, пов'язане з перетинанням річково-морських, автомобільних і залізничних транспортних магістралей між Європою й Азією, і поглибленням участі у світовому поділі праці шляхом використання транзитного потенціалу.

Серед соціально-демографічних факторів виділено високу кваліфікацію та низьку вартість робочої сили, у порівнянні з промислово розвиненими країнами.

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Високі показники забезпеченості власними мінеральними й енергетичними ресурсами за умов організації їх раціонального та рентабельного видобутку можуть забезпечити енергетичний суверенітет країни та зняти залежність від російського природного газу та коксівного вугілля.

Наявність окремих машинобудівних галузей, що мають високу конкурентоспроможність на світовому ринку (атомна й гідроенергетика, авіакосмічні програми, суднобудівництво, оборонна промисловість), дозволяє розвивати цей потенціал в інших галузях промисловості, зокрема, у важкому машинобудуванні (виробництво машин і устаткування для металургійного, металообробного, гірничорудного, хімічного та коксохімічного комплексів); у середньому машинобудуванні (виробництво портальних і будівельних кранів, залізничних вагонів і цистерн, станків для оброблення металу та деревини). Проблемним залишається виробництво автобусів, легкових і вантажних автомобілів, побутової техніки, що забезпечені платоспроможним попитом, але поступаються імпортним аналогам.

До другої групи зведено фактори, що визначають сильні сторони конкурентних переваг, але створюють погрози сталому розвитку економіки України. Серед економічних факторів виділено приховану інфляцію, яка значно випереджає офіційно зареєстрований рівень і знижує реальну платоспроможність підприємств і населення, що ускладнюється адміністративним регулюванням цін на деяких ринках.

До політичних факторів належить відсутність політичної рівноваги, що обумовлює наявність протиріч у вирішенні питань щодо різновекторної інтеграції з країнами СНД та створення єдиного економічного простору з одного боку; та з іншого — вступ до ЄС, СОТ, НАТО. Конфронтація політичних сил знижує загальну ефективність усіх позитивних здобутків у цих напрямках, а корупція в усіх ешелонах влади знижує швидкість реформування економіки та обумовлює низькі рейтинги у визначенні міжнародної конкурентоспроможності. Наявність широкої невизначеності законодавчих норм, адміністративний вплив на судову та правоохоронну системи породжують рейдерство на парламентському рівні, що дестабілізує процес припливу прямих міжнародних інвестицій в Україну.

Висока трудова міграція, демографічна криза та низький рівень життя населення визначають соціально-демографічні фактори другої групи.

Третю групу факторів, що відображають слабкі сторони національної конкурентоспроможності, але мають сприятливі можливості розвитку, визначає недостатньо високий рівень інвестицій в галузі промисловості, що мають подібні характеристики. Так, брак інвестицій впливає на низький рівень впровадження нових технологій, зокрема, енергозбереження, когенерації енергії, охорони навколишнього середовища, підвищення продуктивності праці, випуску нової, інноваційної продукції, які визначатимуть стратегічні напрями концентрації технологічних зусиль за названими напрямками.

Одним із можливих заходів із вирішення названих проблем можна вважати створення ліквідного ринку електроенергії та встановлення прозорості взаємовідносин на ньому.

Четверту групу факторів, що знижують національну конкурентоспроможність та створюють погрози щодо її зміцнення, становлять грубі прорахунки в проведенні державної регуляторної політики. Так, склалася проблемна соціальна структура суспільства: за відсутністю помітного середнього класу масо підвищений рівень малозабезпечених верств населення, недостатня платоспроможність яких не дозволить найближчим часом підтримати стратегію інноваційного розвитку наукоорієнтованого машинобудування.

Другою проблемою є руйнування державного сектору фундаментальних і прикладних досліджень, якому було надано можливість приватизуватись, і в теперішній час комерційні структури перерозподіляють нерухомість науково-дослідних інститутів, які без матеріальної бази не зможуть впливати на інноваційний розвиток України.

Третьою впливовою проблемою є відсутність державного інституту інтелектуальної власності, що регулює відносини на інвестиційному ринку та протидіє піратському використанню продуктів інтелектуальної власності, без чого неможливо впроваджувати стратегію інноваційного розвитку наукоорієнтованого машинобудування.

Розглянемо особливості формування міжнародної конкурентоспроможності України в контексті інноваційного розвитку сврорегіону «Донбас» на прикладі розбудови наукоорієнтованого машинобудування в сфері видобутку корисних копалин — вуглевидобування. Для України та РФ виробництво коксівного вугілля залишається вагомим елементом технологічного ланцюгу в металургійній промисловості та перспективним напрямком експорторієнтованого машинобудування.

Програми сталого розвитку сврорегіону «Донбас» мають передбачати спільні проекти створення трансграничних виробничих кластерів, серед яких вугільне машинобудування посідає чільне місце. Співробітництво в цій сфері вимагає впровадження ряду соціально-економічних і науково-технічних заходів.

1. Комплексні інженерні рішення, що пов'язані з розробкою рекомендацій щодо загальної енергоозброєності та потужності виконавчого органу прохідницького комбайну, що відповідають гірничо-геологічним умовам Донецького і Кузнецького вугільних басейнів, встановлення додаткового устаткування з пиловидалення, водяного зрошення бурової коронки, буріння шпурів під анкерне кріплення. Окрім цього, пропонується комплектація забою механізованим кріпленням і системами місцевого сортування зруйнованої породи. Також передбачено проведення капітальних і відновлювальних ремонтів іншого прохідницького й очисного обладнання, що експлуатується.

2. Комплексні фінансові послуги, що передбачають надання відстрочки платежу чи лізинг обладнання. Важливим фактором зростання міжнародної конкурентоспроможності України на ринках СНД й Азії може стати відкриття кредитних ліній на проведення комплексних ремонтів гірничошахтного устаткування за схемами «новий комбайн + поточний ремонт», «капітальний ремонт комбайнів + поточний ремонт обладнання».

3. Міжнародний поділ праці вимагає підвищення спеціалізації окремих виробництв на світовому ринку та їх кооперацію для встановлення конкурентних відносин більш високого порядку, наприклад, через формування кластерного утворення. Таке об'єднання підприємств надаватиме комплексні послуги з забезпечення новою технікою та проведення ремонтно-модернізаційних робіт. Така стратегія зовнішньоекономічної діяльності вимагає створення стратегічних альянсів з такими фінансовими структурами, як банки, лізингові та страхові компанії з метою надання фінансової підтримки споживачам капіталомісткої продукції.

4. Впровадження НДВКР у виробництво передбачає наявність лабораторного комплексу з теоретичних досліджень та дослідної ділянки для виконання прикладних. У неї перетворюються прохідницькі та очисні забої шахт-споживачів, що дає змогу проводити експериментальні дослідження та тестування нових зразків техніки та технологічних прийомів проведення розкривних і підготовчих робіт.

Додатково необхідно визначити такий метод підвищення конкурентоспроможності, як проведення навчання персоналу споживачів та підвищення його кваліфікації безпосередньо на діючих зразках нової чи модернізованої техніки, з використанням прогресивних технологій і методів проведення гірських робіт. У поєднанні з комплексною модернізацією забоїв і наданням фінансово-кредитних і лізингових послуг інженерні консультації та підготовка персоналу

5. Венчурне підприємництво як основа прискореного розвитку малого та середнього бізнесу дозволяє компенсувати витрати на ринкові винаходи та швидке впровадження їх у виробництво. Кооперація з виробниками базової техніки надасть можливість впроваджувати різні технічні підсистеми, що орієнтовані на збільшення продуктивності та безпеки праці: системи контролю геометрії виробок, рівень загазованості виробок, видалення вугільного пилу з робочої зони, автоматизація та роботизація розкривних і підготовчих робіт.

Висновки. Впровадження названих заходів у виробництво прохідницьких комбайнів у контексті розвитку виробничого кластеру вугільного машинобудування сврорегіону «Донбас» дозволить вирішити питання щодо короткострокового зростання міжнародної конкурентоспроможності вугільного машинобудування, в той час як створення виробничого експортного кластеру в цій галузі дозволить формувати довгострокову конкурентоспроможність України.